

OLIMPIJSKI PRESTIŻ W SPOŁECZNOŚCIACH LOKALNYCH. KSIĄŻKI O OLIMPIJCZYKACH Z MIAST, WOJEWÓDZTW I REGIONÓW WYDANE W LATACH 1995-2017

Olimpijczycy występujący na igrzyskach stanowią chlubę i dumę kraju, który reprezentują. Cieszą się sławą w całym państwie, a także ogromnym szacunkiem i poważaniem w miejscowościach, z których pochodzą i z którymi wiążą się ich debiuty sportowe oraz pierwsze zwycięstwa. Są wizytówką swoich rodzinnych miejscowości. Poprzez zwycięstwo i udział w igrzyskach promują nie tylko Polskę, ale również regiony, miasta i mniejsze miejscowości. Ich mieszkańcy z wielką radością i ogromnym uznaniem witają medalistów olimpijskich po powrocie z igrzysk, organizują festyny i uroczystości na ich cześć. Często bywa tak, że zwycięzcy olimpijscy przyczyniają się do tego, iż dzięki nim i ich zwycięstwom, stają się te miejsca sławne i rozpoznawalne na mapie Polski dla każdego kibica. Przykładów jest wiele: Adam Małysz rozświetlił Wisłę, nazywano go nawet „Orłem z Wisły”, Justyna Kowalczyk spopularyzowała Kasinę Wielką, Kamil Stoch swój rodzinny Ząb.

Sukcesy osiągnięte przez olimpijczyków cieszą się ogromną estymą i podziwem dla zwycięzców. Olimpijski prestiż związany jest z uznaniem dla samych igrzysk olimpijskich, które są największą imprezą sportową wysokiej rangi, promującą szlachetne współzawodnictwo i braterstwo narodów. Posiadają swoje bogactwo kulturowe, materialne i duchowe. Duch olimpizmu obejmuje swym zasięgiem szerokie audytorium i jest źródłem licznych wartości. Jego rola jest nieoceniona zwłaszcza we współczesnym sporcie, któremu nieobce są różne nieprawidłowości, występujące w jego obszarze i zagrażające czystości rywalizacji. Mówił o tym do sportowców Jan Paweł II: „Obok sportu, który pomaga człowiekowi, istnieje bowiem inny sport, który mu szkodzi; obok sportu, który uszlachetnia ciało, istnieje sport, który je poniża i zdradza; obok

sportu, który służy wzniosłym ideałom, jest też sport, który zabiega wyłącznie o zysk; obok sportu, który jednoczy, jest też taki, który dzieli”¹.

Już Pierre de Coubertin chciał, aby igrzyska były czymś więcej niż tylko rywalizacją o najwyższy wynik, ponieważ twierdził, że są czymś o wiele wartościowszym. Uważał, że to międzynarodowe święto młodości, święto „wiosny ludzkości”, jednoczące wszystkie formy aktywności fizycznej i wszystkie narody świata, wyrażające radość życia, wiarę w przyszłość, ambicję, wolę doskonalenia się. Zwracał uwagę na to, aby młodzi ludzie uczestniczący w igrzyskach olimpijskich stali się „wyznawcami religii sportu”, aby stały się one wielkim świętem, a nie narzędziem komercyjnych interesów czy polityki. „W nowoczesnym świecie, bogatym w potężne możliwości, a równocześnie zagrożonym niebezpieczeństwem dekadencji, dzieło olimpijskie może stanowić szkołę szlachetności i czystości duchowej, zarówno jak wytrzymałości i energii fizycznej; stanie się to jednakże tylko pod warunkiem, że Wasze pojmowanie honoru i bezinteresowności będzie podnosiło się nieustannie w równej mierze, jak wzrastać będą siły Waszych mięśni”².

Olimpizm jest nośnikiem wartości, które poprzez swoją atrakcyjność docierają do konkretnych osób oraz do całych społeczeństw. Posiada liczne społeczno-kulturowe wartości oraz te walory, które dotyczą pojedynczego człowieka, jego znaczenia i wyjątkowości. Igrzyska olimpijskie dają możliwość wyeksponowania swojej wielkości, mistrzostwa, przewagi nad innymi, osobistego wyróżnienia się w szlachetnym, pokojowym współzawodnictwie, wolnym od upokorzenia i cierpienia przeciwników sportowej rywalizacji. Tak jak napisał o tym grecki poeta Takis Doxas w odzie recytowanej podczas każdego uroczystego zapalenia świętego ognia w Olimpii, który niesiony jest do miejscowości, gdzie rozgrywane są kolejne igrzyska olimpijskie. Poeta w wierszu nawołuje greckiego boga Hermesa do tego, aby „głosem swej trąbki” zwołał wszystkie narody na stadion do Olimpii, po to by walczyć nie ogniem i bronią, ale w sportowych rywalizacjach, jedynie dla samej chwały³.

Według Krzysztofa Zuchory, sport rozwija indywidualne uzdolnienia i doskonali cnoty oraz uczy, w jaki sposób włączyć je do „wspólnego skarbcza wartości”⁴. Gdyż, jak pisze Józef Lipiec: „Olimpijczycy uczestniczą bezpośrednio

---

¹ Jan Paweł II (2001), *Wielki Jubileusz Zbawienia – audiencja dla uczestników Międzynarodowego Jubileuszu Sportowców, 28 października 2000 roku*. W: A. Mari, H. Sobierajski, „Chwalcie Boga w waszym ciele” *Jan Paweł II o sporcie*, Warszawa: 110.

² P. de Coubertin (1994), *Do młodzieży sportowej wszystkich narodów*. W: G. Młodzikowski, K. Hądzelek [red.], *Pierre de Coubertin. Przemówienia. Pisma różne i listy*, Warszawa: 108.

³ M. Rotkiewicz (2011), *Światło Olimpii*, Warszawa: 3.

⁴ K. Zuchora (2016), *Dialogi olimpijskie. O pięknie i pokoju, etyce i polityce, solidarności i edukacji*, Warszawa: 142.

w igrzyskach, na karty historii trafiają zwykle najlepsi, ale wszyscy za swoim pośrednictwem wprowadzają na stadiony igrzysk wszystkich pozostałych, w imieniu których uczestniczą w walce, których reprezentują i dla których są symbolem. Zróznicowana i rozdzielona wedle tych rozmaitych kryteriów, a jakże już liczna ludzkość spotyka się na igrzyskach jak na wielkim święcie, wspólnym dla wszystkich ludzi, narodów i kultur. Obrzędy łączą tych, którzy w nich uczestniczą i oddzielają od innych, którzy są obcy. Olimpijskie igrzyska są zaś jedynym świętem wspólnym dla wszystkich, którzy żyją na tej ziemi. Zrozumiałym dla wszystkich i bliskim wszystkim ludziom”⁵. Sukcesy osiągnięte przez olimpijczyków wzmacniają więzi społeczne oraz wpływają pozytywnie na aktywność sportową ludzi. Wraz z odnoszonymi zwycięstwami wzrasta zainteresowanie medalistami olimpijskimi, a także dyscypliną, którą uprawia mistrz olimpijski. Projekt olimpijski, to nie tylko program samodoskonalenia się jednostki, ale również dzieło w służbie społeczeństwa lokalnego i międzynarodowego⁶.

Olimpijczycy często postrzegani są jako autorytety i wzory do naśladowania. Mają ogromny wpływ na dzieci i młodzież, zajmują również wysoką pozycję społeczną w lokalnych społecznościach, dlatego ważne są wartości, którymi kierują się w życiu, nie tylko sportowym, ale i poza nim. Liczy się ich postawa, szacunek wobec siebie i innych, pasja i wielkie zaangażowanie. Często udzielają się w życiu społecznym i politycznym, zakładają fundacje i wspierają liczne akcje charytatywne. „Osobą prestiżową – według Wiesława Siwińskiego – jest dla jednostki ktoś bliski jej pod pewnymi względami, wobec kogo przyjmuje ona przychylną postawę i komu przypisuje jakieś cenne dla siebie właściwości”⁷

Jednym z elementów uznania dla olimpijczyków w ich rodzinnych stronach są publikacje wydawane przez organizacje, stowarzyszenia, instytucje i osoby, dla których ważne jest podkreślenie roli oraz uhonorowanie wkładu sportowców w promocję rodzimych terenów. Książki o lokalnych olimpijczykach wydane w latach 1995-2017, ukazały się we wszystkich regionach Polski: północnym, północno-zachodnim, centralnym, południowym, południowo-zachodnim i wschodnim. Oficyna Gdańska wydała w 1996 roku książkę Jerzego Geberta pt. *Poczet olimpijczyków Ziemi Gdańskiej*, w której dziennikarz sportowy i korespondent z igrzysk olimpijskich opisał sportowców z Pomorza, reprezentujących region gdański na igrzyskach olimpijskich. W książce

⁵ J. Lipiec (1988), *Kalokagatia. Szkice z filozofii sportu*, Warszawa-Kraków: 78.

⁶ W. Firek (2016), *Filozofia olimpizmu Pierre'a de Coubertina*, Warszawa: 17.

⁷ W. Siwiński (1998), *Prestiż zawodowy specjalisty rekreacji ruchowej w świadomości społecznej dorosłych*, Poznań: 10.

znalazły się opowieści o sportowcach, którzy doświadczyli blasku olimpijskiego złota, o olimpijskich wicemistrzach i o tych, którzy stali na trzecim stopniu podium, a także tych, dla których, zgodnie z dewizą Pierre'a de Coubertina, najważniejszy był udział w samych igrzyskach. Wśród gdańskich medalistów olimpijskich znajdujemy takich słynnych i pamiętanych zawodników, jak: bokserzy Aleksy Antkiewicz i Zygmunt Chychła, lekkoatletki Elżbieta Duńska-Krzesińska i Jarosława Józwiakowska, tyczkarz Władysław Kozakiewicz, kolarz Tadeusz Mytnik, łyżwiarka Helena Pilejczykowa, piłkarze ręczni Piotr Cieśla i Włodzimierz Zieliński, sztangista Waldemar Malak.

W całej swej bogatej historii Bydgoszcz miała wielu sportowców, którzy rozślawili miasto na całym świecie. W 1996 roku wydawnictwo „Graf Color” wydało książkę Andrzeja Maciejewskiego pt. *Bydgoscy olimpijczycy oraz medaliści mistrzostw świata i Europy*. Wydawnictwo przygotowano staraniem Komitetu Organizacyjnego 650-lecia Nadania Praw Miejskich Bydgoszczy oraz Wydziału Kultury i Sportu Urzędu Miejskiego w Bydgoszczy. Przedstawiono w niej udział bydgoskich olimpijczyków na igrzyskach w latach 1920-1995, również zdobywców medali na imprezach rangi światowej i europejskiej oraz wyniki uzyskane na mistrzowskich imprezach w Bydgoszczy w różnych dyscyplinach sportowych. Wśród bydgoskich olimpijczyków znajdują się tacy wybitni sportowcy jak: bokser Jerzy Adamski, sztangista Piotr Banaszak, kajakarz Dariusz Białkowski, strzelec Tadeusz Czerwiński, lekkoatleci Zdzisław Krzyszkowiak i Edmund Borowski, wioślarze Edmund Jankowski, Teodor Kocerka i Ryszard Kubiak.

Bydgoszcz nazywana jest stolicą polskiego wioślarstwa. Regionalne Towarzystwo Wioślarskie „Bydgostia” wydało w 2001 roku publikację o triumfach rodzimych wioślarzy na Letnich Igrzyskach Olimpijskich w Sydney, opracowane przez Kazimierza Fiuta, Jarosława Dąbrowskiego, Zbigniewa Urbanymi, Tomasza Żurawskiego, Zdzisława Piętkę, Feliksa Dzieweczyńskiego pt. *Olimpijskie złoto. Wioślarski triumf w Sydney*. RTW „Bydgostia” jest wielce zasłużonym dla polskiego wioślarstwa klubem, będącym kontynuatorem Kolejowego Klubu Wioślarskiego założonego w 1928 roku. Towarzystwo wydało również w 2005 roku książkę opracowaną przez Kazimierza Fiuta, Antoniego Bigaję, Tomasza Żurawskiego, Zdzisława Piętkę, Feliksa Dzieweczyńskiego, na temat kolejnych sukcesów bydgoskich wioślarzy i zdobyciu przez nich złotego medalu na Letnich Igrzyskach Olimpijskich w Atenach w 2004 roku pt. *Wiosła na Olimpie. „Ateny – drugie złoto”* W 2012 roku ukazały się dwa tomy opracowane przez Sławomira Kabata, Kazimierza Fiuta i Tomasza Żurawskiego, pierwszy pt. *Olimpijska medalowa passa (2009-2010)*, drugi pt. *Olimpijska medalowa passa. (2011-2012)*. Opisano w nich dokonania klubu z ostatnich lat i największe sukcesy swoich wychowanków. Na Igrzyskach Olimpijskich

w Sydney w 2000 roku Robert Sycz i Tomasz Kucharski zdobyli złoty medal. Cztery lata później obaj wioślarze po raz drugi stanęli na olimpijskim podium. Wywodzą się z RTW „Bydgoszcz”, a ich trener to Jerzy Broniec, doskonały przed laty wioślarz KKW Bydgoszcz.

Oddział Polskiego Towarzystwa Naukowego Kultury Fizycznej w Gorzowie Wielkopolskim jest wydawcą książek o sławnych olimpijczykach i ruchu olimpijskim w regionie. W 2001 roku wydano książkę Ryszarda Lucjana Kopendzy pt. *Olimpijczycy wioślarzcy z Gorzowa Wielkopolskiego 1992-2000*. W 2007 roku Oddział PTNKF wspólnie z Lubuską Radą Olimpijską oraz Zamiejscowym Wydziałem Kultury Fizycznej AWF w Gorzowie Wielkopolskim wydały publikację pod redakcją Bernarda Woltmanna i Renaty Urban pt. *Ruch olimpijski na Ziemi Gorzowskiej*. Ukazano w niej wkład zawodników z regionu Gorzowa Wielkopolskiego do dorobku polskiego ruchu olimpijskiego, przedstawiono rolę i znaczenie środowiska związanego z olimpizmem w rozwój sportu gorzowskiego oraz wartości olimpizmu. Uniwersalny i lokalny wymiar olimpizmu jako zjawiska historycznego przedstawił Wojciech Lipoński. Historię olimpizmu na Ziemi Lubuskiej omówił Włodzimierz Puczyński. W książce przedstawiono również uczestników olimpiad szachowych oraz olimpijczyków wywodzących się z Ziemi Gorzowskiej. Znani olimpijczycy z tego regionu to, m.in. kolarz Zenon Jaskuła, uprawiająca judo Maria Gontowicz-Szałas, kajakarze Małgorzata Czajczyńska, Rafał Głazewski, Wojciech Kurpiewski, Aneta Pastuszka, Beata Sokołowska-Kulesza, wioślarze Piotr Basta, Tomasz Kucharski, Karol Łazar, Michał Jeliński, uczestnicy igrzysk paraolimpijskich: Tomasz Błatkiewicz, Alicja Bukańska, Ryszard Bukański, Leszek Ćmikiewicz, Marek Kantczak, Małgorzata Korzeniowska, Mirosław Pych, Daniel Woźniak.

Jerzy Eider jest autorem i redaktorem książek o olimpijczykach z Pomorza Zachodniego, w których omówiono udział sportowców w igrzyskach oraz wpływ, jaki mieli na rozwój i promocję sportu w regionie. Nakładem Wydawnictwa Naukowego Uniwersytetu Szczecińskiego ukazała się w 2003 roku, w serii „Rozprawy i Studia”, publikacja pod redakcją Jerzego Eidera i Henryka Laskiewicza pt. *Olimpijczycy Pomorza Zachodniego*. Przedstawiono w niej szczecińskich sportowców, reprezentantów regionu na igrzyskach, takich jak: wioślarze Teodor Kocerca, Marek Kolbowicz, Ryszard Stadniuk. Nakreślono sylwetki olimpijczyków w opinii prasy szczecińskiej, omówiono również podstawy organizacyjno-materialne szczecińskiego ruchu olimpijskiego, struktury organizacyjne ruchu olimpijskiego oraz środki finansowe i obiekty sportowe na Pomorzu Zachodnim. W 2006 roku wydano kolejną publikację pod redakcją Jerzego Eidera, dotyczącą tego regionu pt. *Ruch olimpijski na Pomorzu Zachodnim*.

„AMP Studio Paweł Majewski” wydało w 2004 roku książkę Jerzego Eidera pt. *Olimpijczycy i paraolimpijczycy klubów sportowych województwa zachodniopomorskiego – Ateny 2004*. W publikacji ukazano biografie dziesięciu olimpijczyków i ośmiu paraolimpijczyków województwa zachodniopomorskiego, którzy startowali na igrzyska olimpijskich w Atenach w 2004 roku. Zawarto również biografie trenerów, działaczy, wspomnienia dziennikarzy sportowych. W 2008 roku nakładem Wydawnictwa Naukowego Uniwersytetu Szczecińskiego, w serii „Rozprawy i Studia”, ukazała się książka Jerzego Eidera pt. *Olimpijczycy i paraolimpijczycy województwa zachodniopomorskiego – Pekin 2008*. Na igrzyskach olimpijskich w Pekinie w 2008 roku w polskiej reprezentacji było piętnastu zawodników z klubów sportowych regionu zachodniopomorskiego. Pierwszy raz w historii Szczecina, rodowici szczecinianie: Marek Kolbowicz i Konrad Wasilewski, zdobyli złote medale w wioślarskiej czwórce podwójnej wraz z kolegami z osady Michałem Jelińskim i Adamem Korolem. W składzie polskiej reprezentacji paraolimpijskiej na tych igrzyskach było jedenastu sportowców niepełnosprawnych, w tym aż dziewięciu ze Szczecina. Paraolimpijczycy szczecińscy wywalczyli trzy medale: srebrny zdobyła Paulina Woźniak w pływaniu, natomiast Renata Chilewska zdobyła dwa brązowe, jeden w pchnięciu kulą, drugi w rzucie oszczepem. Kolejne opracowanie, które podejmuje zagadnienia dotyczące ruchu olimpijskiego Pomorza Zachodniego, przedstawiające reprezentantów olimpijskich i paraolimpijskich, trenerów, szkoleniowców i działaczy, wydano w 2012 roku nakładem Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Handlowego „Zapol” Dmochowski, Sobczyk. Jest to książka Jerzego Eidera i Pawła Eidera pt. *Olimpijczycy i paraolimpijczycy województwa zachodniopomorskiego, Londyn 2012*. W Londynie startowało siedemnastu zawodników z klubów sportowych województwa zachodniopomorskiego. W igrzyskach paraolimpijskich startowało jedenastu sportowców z regionu. Paraolimpijczycy zdobyli pięć medali, w tym trzy złote i dwa brązowe.

Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego wydało w 2015 roku, w serii „Rozprawy i Studia”, publikację pod redakcją Jerzego Eidera pt. *Zagadnienia olimpijskie w teorii i praktyce*. Omówiono w niej wybitnych sportowców, olimpijczyków województwa szczecińskiego z lat 1945-1960, udział lekkoatletów Pomorza Zachodniego w powojennych igrzyskach, absolwentów WSP i Uniwersytetu Szczecińskiego oraz działalność władz i pracowników Wydziału Kultury Fizycznej i Promocji Zdrowia Uniwersytetu Szczecińskiego, związaną z propagowaniem idei olimpizmu, historię działalności Wojewódzkiej Komisji PKOl w regionie i przygotowaniach szczecińskich olimpijczyków do Igrzysk w Rio de Janeiro w 2016 roku. Omówiono również udział polskich wioślarzy i polskich lekkoatletek w biegach przez płotki

na igrzyskach w XX i XXI wieku. Przedstawiono angielską genezę nowożytnej idei olimpijskiej, związek tańca z igrzyskami olimpijskimi, historię pomiaru czasu na igrzyskach oraz temat idei olimpijskiej w działalności Klubów Olimpijczyka w jednostkach penitencjarnych w Polsce.

Region południowo-zachodniej Polski również posiada w całej swej bogatej i skomplikowanej historii wybitnych olimpijczyków, którzy przyczynili się do promocji Śląska i Opolszczyzny. Rada Regionalna Polskiego Komitetu Olimpijskiego w Opolu wydała w 1995 roku wspólnie z wydawnictwem „Olender-Press” książkę na temat olimpizmu i olimpijczyków z Opola pt. *Opolski Olimp*, której autorem jest dziennikarz sportowy Juliusz Stecki. Nakładem Wojewódzkiego Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe w Opolu przy wsparciu Fundacji Grupy Góraźdze „Aktywni w Regionie” wydano w 2013 roku książkę Bogdana Kocińskiego pt. *Opolscy olimpijczycy*. Opolski sport dochował się kilkudziesięciu olimpijczyków, którzy zdobyli kilkanaście medali olimpijskich dla Polski oraz przyczynili się do promocji sportu i regionu. Na ten dorobek pracowało wiele pokoleń sportowców, trenerów i działaczy. Opolanie, którzy stanęli na olimpijskim podium to: piłkarz Zbigniew Gut, kolarze Stanisław Szozda, Edward Barcik, Joachim Halupczok, Benedykt Kocot, szermierz Piotr Jabłkowski, sztangiści Krzysztof Siemion, Tadeusz Rutkowski, Sergiusz Wołczaniecki, Szymon Kołecki, Bartłomiej Bonk.

Nakładem Wydawnictwa Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu ukazała się w 2000 roku książka Zbigniewa Schwarzera pt. *Dolnośląscy olimpijczycy 1948-1998*. Omówiono w niej działalność Wojewódzkiej Komisji PKOl, Klubów Olimpijczyka oraz Regionalnej Rady Olimpijskiej we Wrocławiu, przedstawiono także pionierską działalność olimpijczyków okresu międzywojennego na Dolnym Śląsku. W 2012 roku wydawnictwo „Triada” wydało książkę Wojciecha Koerbera pt. *Olimpijczycy sprzed lat*. Wydanie drugie ukazało się w 2014 roku pod zmienionym tytułem *Dolnośląscy olimpijczycy*, wzbogacone o historie uczestników Igrzysk Olimpijskich w Sydney, Atenach, Pekinie, Londynie i Soczi, takich jak: łyżwiarka Natalia Czerwonka, zapaśnik Damian Janikowski, bobsleista Dawid Kupczyk. W publikacjach omówiono dzieje dolnośląskiego olimpizmu, przedstawiono biogramy słynnych sportowców z tego regionu, którzy startowali na igrzyskach olimpijskich. Przybliżono sylwetki i dokonania dolnośląskich olimpijczyków, którzy poprzez swoje starty na igrzyskach przyczynili się do promocji regionu oraz dostarczyli wielu wzruszeń i emocji kibicom, zwłaszcza, kiedy ich start na igrzyskach kończył się zwycięstwem. Olimpijczycy z regionu Dolnego Śląska to mistrzowie olimpijscy i wybitne osobowości świata sportu, m.in. strzelec Mirosław Rzepkowski, kolarz Janusz Kierzkowski, lekkoatleta Dominik Sucheński, bokser Artur

Olech, strzelec Józef Zapędzki, strzelczyni Renata Mauer, szermierz Marian Marek Kuszewski, kolarz Ryszard Szurkowski, zapaśnik Józef Tracz.

Drukarnia „Baterex” wydała w 2006 roku książkę Jerzego Szczygielskiego pt. *Olimpijczycy subregionu zachodniego województwa śląskiego (1928-2006)*. Omówiono w niej ruch olimpijski w regionie, zawodników, kadrę szkoleniową, a także rolę olimpiizmu w dziejach Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w Raciborzu oraz Klubu Olimpijczyka „Sokolnia” w Rybniku. Przedstawiono w niej olimpijczyków, którzy urodzili się w regionie oraz tych, których nie wiąże z obszarem raciborskim, rybnickim i wodzisławskim miejsce urodzenia, ale reprezentowali barwy klubów tego terenu na igrzyskach. Ponadto uhonorowani zostali ci, których wiąże z regionem długa i owocna kariera zawodnicza, ale z różnych względów w okresie igrzysk reprezentowali kluby z innych terenów. Olimpijczycy związani z regionem to: szermierz Leszek Bandach, gimnastycy Ekbehard Bartniczek, Leszek Blanik, Paweł Gaca, chodziarz Jacek Bednarek, pięściarz Andrzej Biegalski, ciężarowiec Andrzej Cofalik, piłkarze Hubert Kostka, Piotr Mowlik, biathlonista Tomasz Sikora, zapaśnik Ryszard Wolny, bobsleista Zygmunt Konieczny.

W 2010 roku ukazała się kolejna książka Jerzego Szczygielskiego pt. *Olimpijczycy województwa śląskiego (1924-2010)*. Wydawnictwo Naukowe Śląsk wspólnie ze Stowarzyszeniem Thesaurus Silesiae – Skarb Śląski wydały w 2011 roku publikację Henryka Marca pt. *Ze Śląska na olimpijskie areny. Leksykon olimpijczyków śląskich*. Śląscy sportowcy zdobyli dla kraju kilkadziesiąt medali olimpijskich w wielu dyscyplinach. W publikacjach przedstawiono sylwetki tych, którzy urodzili się na Śląsku oraz tych, którzy przybyli w ten rejon i w śląskich klubach rozwijali sportowe umiejętności, jak również olimpijczyków, którzy rozpoczynali karierę na Śląsku. Są to, m.in. lekkoatleta Józef Szmidt, szermierz Egon Franke, sztangistka Agata Wróbel, siatkarz Ryszard Bosek, pływaczka Otylia Jędrzejczak, judoka Waldemar Legień.

W 2016 roku nakładem wydawnictwa „Agencja Mediów Lokalnych MediaL” ukazała się książka Jana Komandera, Wojciecha Krzystanka i Dariusza Leśnikowskiego pt. *Siemianowiccy olimpijczycy (1924-2016)*. Książka ukazała się w sześćdziesiątą rocznicę zdobycia na Igrzyskach Olimpijskich w Melbourne w 1956 roku brązowego medalu przez drużynę polskich gimnastyczek w składzie: Helena Rakoczy, Barbara Ślizowska, Danuta Stachow, Dorota Horzonek-Jokiel, Lidia Szczerbińska i pochodząca z Siemianowic Śląskich Natalia Kot. Przybliżono w niej historię sportu olimpijskiego w Siemianowicach Śląskich. Pierwszy raz rodowity siemianowiczanie wystąpił na arenach olimpijskich na Igrzyskach Olimpijskich w Berlinie, był to oszczepnik Walter Turczyk. Pierwszy medal dla Siemianowic zdobyła gimnastyczka Natalia Kot na Igrzyskach Olimpijskich w Melbourne. Do siemianowickich sportowców,

zdobyców olimpijskich medali, należą: sztangiści Zbigniew Kaczmarek i Grzegorz Cziura, piłkarz Zygmunt Maszczyk.

Z regionem centralnym, obejmującym województwo mazowieckie i łódzkie, związanych jest wielu wybitnych sportowców i olimpijczyków. W 1996 roku nakładem wydawnictwa „Igrek” wydano publikację na temat olimpijczyków z Radomia autorstwa Zbigniewa Puszkii i Pawła Stusa pt. *Radomscy olimpijczycy*. Olimpijczycy reprezentujący Radom, to m.in. pięściarze Kazimierz Paździor i Antoni Czortek, kolarze Kazimierz Jasiński, Andrzej Michalak, uprawiający jeździectwo Bohdan Sas-Jaworski, kajakarze Krzysztof Kołomański i Michał Staniszewski.

Wydawnictwo „Estrella” przy współpracy z Polską Konfederacją Sportu wydały w 2004 roku publikację Marii Rotkiewicz pt. *Zawodnicy AZS-AWF Warszawa w igrzyskach olimpijskich 1952-2000*. W opracowaniu znalazły się biogramy olimpijczyków AZS-AWF Warszawa oraz osiągnięcia i wyniki w igrzyskach olimpijskich z lat 1952-2000. Studenci-olimpijczycy znacznie przyczynili się do spopularyzowania ruchu olimpijskiego i współzawodnictwa sportowego w środowisku akademickim. Klub AZS-AWF Warszawa od samego początku miał w swoich szeregach wybitnych sportowców, takich jak: sztangista Waldemar Baszanowski, lekkoatleta Jacek Wszola, floreciści Marek Dąbrowski, Zbigniew Skrudlik i Adam Krzesiński, judocy Paweł Nastula i Antoni Zajkowski. Do ich olimpijskich sukcesów przyczynili się również wysokokwalifikowani trenerzy, rekrutujący się głównie spośród pracowników dydaktyczno-naukowych warszawskiej AWF: Włodzimierz Druźbiak, Zygmunt Szelest, Antoni Morończyk, Zygmunt Kraus, Walenty Kłyszajko, Zygmunt Olesiewicz, Mieczysław Kamiński, August Dziejczak.

Muzeum Sportu i Turystyki w Łodzi wydało w 1992 roku książkę Andrzeja Bogusza pt. *Łódzcy olimpijczycy 1924-1992*. W 2005 roku nakładem wydawnictwa „Ibidem” ukazała się kolejna publikacja tego autora pt. *Łódź olimpijska*. W książkach opisano historię łódzkiego ruchu olimpijskiego od czasu zaborów do współczesności. Przedstawiono sylwetki łódzkich sportowców oraz trenerów, którzy uczestniczyli w letnich i zimowych igrzyskach olimpijskich w latach 1924-2004. Zamieszczono informacje o łódzkich paraolimpijczykach, a także biogramy olimpijczyków wywodzących się z łódzkich klubów, którzy na igrzyskach reprezentowali kluby spoza Łodzi. Wśród łódzkich olimpijczyków znajdują się m.in. piłkarze Jan Tomaszewski, Tomasz Wieszczycki, Marek Bajor, Tomasz Łapiński, lekkoatletki Maria Kwaśniewska, Jadwiga Wajs-Marcinkiewicz, skoczek wzwyż Artur Partyka, hokeista Władysław Król, bokser Henryk Chmielewski, łuczniczka Irena Szydłowska, piłkarze ręczni Andrzej Szymczak, Zygfryd Kuchta, Ryszard Przybysz, kolarze Andrzej Bek, Mieczysław Nowicki.

Regionalna Rada Olimpijska w Łodzi wydała w 2017 roku leksykon Marka Kondraciuka i Marka Łopińskiego pt. *Olimpijczycy Łodzi i regionu. Paryż 1924-Rio 2016*. Zaprezentowano w nim sportowców z Łodzi, Opoczna, Bełchatowa, Drzewicy, Zgierza, Piotrkowa Trybunalskiego, Tomaszowa Mazowieckiego, Pabianic. Na letnich i zimowych igrzyskach olimpijskich w barwach regionu łódzkiego wystąpiło 149 zawodników. Najliczniejszą grupę stanowią lekkoatleci i kolarze, następnie siatkarze, zapaśnicy, bokserzy, łyżwiarze, hokeiści, piłkarze.

Autorem publikacji przedstawiających olimpijczyków z krakowskich uczelni wyższych jest Zbigniew Porada. Stowarzyszenie Wychowanków Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie wydało w 2008 roku książkę Zbigniewa Porady pt. *Nasi olimpijczycy z Akademii Górniczo-Hutniczej i Politechniki Krakowskiej*. W książce zamieszczono biografie olimpijczyków z dwóch szacownych uczelni Krakowa, którzy startowali na igrzyskach olimpijskich w latach 1924-2006. W gronie studentów, absolwentów i wykładowców AGH i PK znalazło się osiemnastu olimpijczyków, w tym jeden medalista olimpijski. Pierwszym olimpijczykiem był Zdzisław Styczeń, który wystąpił w polskiej drużynie piłki nożnej w 1924 roku w Paryżu i nie był jeszcze wtedy związany z uczelnią.

Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej wydało w 2011 roku książkę również tego autora pt. *Olimpijczycy z Politechniki Krakowskiej*. W 2012 roku ukazała się publikacja opracowana przez Kazimierza Furtaka, Czesława Lorenza, Jacka Majkę, Zbigniewa Poradę, Danutę Straszyńską-Kossek i Wojciecha Zabłockiego pt. *Olimpijczycy 1924-2006 z Politechniki Krakowskiej*, wydana przez Muzeum Politechniki Krakowskiej w serii „Biuletyn Muzeum Politechniki Krakowskiej”. Politechnika Krakowska posiada w swoim gronie 22 olimpijczyków. Wśród nich znaleźli się m.in. tacy wybitni sportowcy jak: hokeista Czesław Marchewczyk, narciarze Józef Marusarz, Jerzy Wojna i Andrzej Bachleda-Curuś, lekkoatletka Danuta Straszyńska-Kossek, szermierz Wojciech Zabłocki.

Wydawnictwo „Fall” wydało w 2010 roku książkę Zbigniewa Porady pt. *Olimpijczycy z Uniwersytetu Jagiellońskiego*. Przedstawiono w niej sylwetki 41 olimpijczyków związanych z Uniwersytetem Jagiellońskim począwszy od 1924 roku, w tym siedmioro medalistów olimpijskich: Kazimierza Wierzyńskiego, Michała Antoniewicza-Woysyma, Adama Papee, Jerzego Zabielskiego, Jerzego Ustupskiego, Rogera Vereya, Barbarę Lerczak-Janiszewską-Sobotę.

Nakładem Wydawnictwa Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie ukazała się w 2014 roku książka Zbigniewa Porady pt. *Olimpijczycy z Krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych*. Olimpijczycy z ASP w Krakowie w większości reprezentowali Polskę w olimpijskich konkursach sztuki rozgrywanych do 1948

roku. Startowało ich 28 (23 w dziedzinie malarstwa i 5 w dziedzinie rzeźby). Wśród nich znajdują się tacy artyści jak Władysław Skoczylas, Józef Klukowski, Jerzy Bandura, Rafał Malczewski, Wojciech Kossak, Konrad Srzednicki. Było również pięciu szermierzy z ASP, którzy rywalizowali w dyscyplinach sportowych, m.in.: Konrad Winkler, Aleksander Małecki i Halina Balon.

Powiatowe Centrum Kultury w Nowym Targu wydało w 2013 roku książkę Leszka Rafalskiego pt. *Olimpijczycy spod Tatr*. Przedstawiono w niej najwybitniejszych sportowców z okolic Tatr, zarówno po stronie polskiej, jak i słowackiej. Wśród nich znaleźli się legendarni narciarze, dawni i współcześni olimpijczycy, m.in. Stanisław Maruszak, Wojciech Fortuna, Franciszek Gąsienica Groń, Józef Łuszczek, Zofia Kiełpińska, Andrzej Bachleda-Curuś, Jagna Marczułajtis-Walczak. Przedstawiono nie tylko sylwetki wybitnych olimpijczyków, ale również region Tatr i Podtatrza, jego ludzi, koloryt i kulturę regionu, ukazując ważną rolę ludzi sportu w losach regionu. W książce znalazła się ciekawa przeszłość lokalnego sportu, jak i perspektywy skierowane ku przyszłości.

W 2011 roku Agencja Wydawniczo-Usługowa „Słowo Kibica” wydała książkę zawierającą biografie olimpijczyków z rejonu Kielc pod redakcją Marka Michniaka i Antoniego Pawłowskiego we współpracy z Dorotą Kułagą, Pawłem Kotwicą, Sławomirem Sijerem i Sławomirem Stachurą pt. *Świętokrzyscy olimpijczycy*. Nakreślono w niej ruch olimpijski na Kielecczyźnie od czasów odzyskania niepodległości w 1918 roku do współczesności. W 1934 roku powołano w Kielcach pierwszy w kraju Regionalny Komitet Olimpijski. Z igrzyskami olimpijskimi związanych jest wielu ludzi z regionu, zarówno poprzez urodzenie, zamieszkanie, pracę oraz starty w klubach świętokrzyskich. Są to działacze, sportowcy, dziennikarze i trenerzy, m.in.: Leszek Drogosz, Zbigniew Pacelt, Marian Kasprzyk, Józef Grudzień, Mirosława Sarna, Witold Stachurski, Piotr Nurowski, Marian Suski, Władysław Karaś. Podkarpackie Towarzystwo Naukowe Kultury Fizycznej wspólnie z Podkarpackim Urzędem Marszałkowskim w Rzeszowie wydały w 2002 roku książkę Andrzeja Kosiorowskiego i Stanisława Zaborniaka pt. *Podkarpacie na olimpijskim szlaku*. Zawarto w niej historyczny przegląd uczestnictwa zawodników Podkarpacia w igrzyskach olimpijskich w latach 1968-2000. Region ten może poszczycić się wieloma wspaniałymi olimpijskimi medalistami, którzy reprezentując regionalne kluby sportowe, rozsławili i uczynili znanymi ich rodzinne strony. Rzeszowianie debiutowali na Igrzyskach Olimpijskich w Meksyku, pierwsze medale dla województwa rzeszowskiego zdobyto w Monachium. Następne igrzyska przyniosły kolejne sukcesy. Wśród olimpijczyków z tego regionu są m.in. piłkarze Grzegorz Lato, Marian Ostafiński i Henryk Kasperczak, zapaśnicy Józef Lipień, Kazimierz Lipień i Adam Sandurski, piłkarz ręczny Jan Gmyrek, siatkarze Marek Karbarz, Włodzimierz Stefański i Bronisław Bebel, łuczniczka Maria Szeliga.

Uczestnictwo w najbardziej prestiżowych zawodach sportowych, jakimi są igrzyska olimpijskie, niesie ze sobą liczne wartości. Jest nobilitacją dla samych zawodników, uznania dla ich sportowych dokonań i perspektywy zdobycia olimpijskiego lauru. Jest także ważnym ogniwem popularyzacji sportu w regionach, w kraju oraz na świecie. Przyczynia się do promocji rodzimych terenów i ukazuje rolę regionów w rozwoju sportu.

We współczesnym świecie zauważalne są dwie odmienne tendencje: obok dynamicznie postępującego procesu globalizacji oraz „rynku bez granic” i towarzyszących im coraz bardziej zaawansowanych technologii, występują równocześnie dążenia autonomiczne, suwerennościowe, partykularystyczne, narodowościowe nazywane „glokalizacją”⁸. Szczególnej wagi nabiera więź regionalna, wspólne korzenie, tradycja, kultura, poczucie przynależności i przywiązania do wspólnego terytorium. Sport, szczególnie olimpijski, odgrywa w tym ważną rolę. Józef Lipiec zauważa: „Sportowiec już przed wejściem na stadion ukształtowany jest przez kulturę społeczności, którą sobą – swym postępowaniem i przeżyciami – wnosi na spotkanie innych ludzi, identycznie jak on sam uformowanymi także przez swoje zbiorowości (tę samą co jego własna lub obcą). Starcie zawodników nie jest więc li-tylko konfrontacją bytów indywidualnych, wyjętych z szerszego tła czasu i przestrzeni międzyludzkich więzów, lecz jest w tej perspektywie relacją między bytami zbiorowymi poprzez wybrane jednostki (reprezentantów owych zbiorowości)”⁹.

Jak pisze Jakub Mosz, sport stał się zjawiskiem globalnym dzięki środkom masowego przekazu, jednak świat sportu ulokowany jest w naturalny dla siebie sposób pomiędzy przestrzenią lokalną i jego globalnym wymiarem. Kariera sportowa zaczyna się na poziomie zwycięstw lokalnych, aż po zwycięstwa na igrzyskach lub mistrzostwach świata. Każda wielka gwiazda sportu zaczyna swoją karierę sportową od zwycięstw w lokalnych klubach i imprezach sportowych¹⁰.

Publikacje opisujące udział i zwycięstwa sportowców z wszystkich polskich regionów na igrzyskach olimpijskich są wyrazem ogromnego uznania dla sportowych osiągnięć i wkładu olimpijczyków w propagowanie sportu oraz promocję lokalnych stowarzyszeń, organizacji i klubów sportowych, a także całego regionu.

---

⁸ A. Paluch (2003), *Regionalizmy w kontekście – wstęp*. W: M. Trojan [red.], *Ich małe ojczyzny. Lokalność, korzenie i tożsamość w warunkach przemian*, Wrocław: 7.

⁹ J. Lipiec (2007), *Pożegnanie z Olimpią*, Kraków: 60.

¹⁰ J. Mosz (2007), *Sport jako źródło tożsamości lokalnej*. W: J. Kosiewicz [red.], *Społeczne i kulturowe wartości sportu*, Warszawa: 57.